

Republica Moldova
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE
DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 217g/2021

privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din
articolele 67 și 264¹ alin. (1) din Codul penal
(*munca neremunerată în folosul comunității*)

CHIȘINĂU
21 decembrie 2021

Curtea Constituțională, judecând în componența:

dnei Liuba ȘOVA, *președinte de ședință*,
dlui Nicolae ROȘCA,
dlui Serghei ȚURCAN,
dlui Vladimir ȚURCAN, *judecători*,
cu participarea dnei Ana Florean, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizarea înregistrată pe 15 octombrie 2021,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând pe 21 decembrie 2021, în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. La originea cauzei se află sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a următoarelor prevederi:

- textul „explică esența pedepsei cu muncă neremunerată în folosul comunității, fapt care se consemnează în procesul-verbal al ședinței de judecată.” din articolul 67 alin. (2¹) din Codul penal,

- textul „comunității semnează în instanța de judecată un angajament prin care se obligă să se prezinte” din articolul 67 alin. (2²) din Codul penal,

- textul „în caz de eschivare cu rea-voință a condamnatului de la munca neremunerată în folosul comunității, ea se înlocuiește cu închisoare” din articolul 67 alin. (3) din Codul penal,

- textul „nu poate fi aplicată militarilor prin contract” din articolul 67 alin. (4) din Codul penal și

- articolul 264¹ alin. (1) din Codul penal, adoptat prin Legea nr. 985 din 18 aprilie 2002, ridicată de dna avocat Verginia Baltag, în interesele dlui Ion Dandiș, parte în dosarul nr. 1-24/2021, pendinte la Judecătoria Cahul, sediul Cantemir.

2. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost trimisă la Curtea Constituțională de dna Cristina Salagor, judecător la Judecătoria Cahul, sediul Cantemir, în baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

A. Circumstanțele litigiului principal

3. Pe rolul Judecătoriei Cahul, sediul Cantemir, se află cauza penală de învinuire a dlui Ion Dandiș de comiterea infracțiunii prevăzute de articolul 264¹ alin. (1) [*Conducerea mijlocului de transport în stare de ebrietate alcoolică cu grad avansat sau în stare de ebrietate produsă de alte substanțe*] din Codul penal.

4. În cadrul ședinței de judecată, dna avocat Verginia Baltag a solicitat ridicarea excepției de neconstituționalitate a unor prevederi din articolul 67 alineatele (2¹), (2²), (3), (4) din Codul penal, care reglementează pedeapsa penală „munca neremunerată în folosul comunității” și din articolul 264¹ alin. (1) din Codul penal, care prevede pedeapsa cu muncă neremunerată în folosul comunității, cu anularea dreptului de a conduce mijloace de transport, pentru conducerea mijlocului de transport în stare de ebrietate alcoolică cu grad avansat sau în stare de ebrietate produsă de alte substanțe.

5. Printr-o încheiere din 11 octombrie 2021, Judecătoria Cahul, sediul Cantemir, a admis ridicarea excepției de neconstituționalitate și a trimis sesizarea la Curtea Constituțională, în vederea soluționării acesteia.

B. Legislația pertinentă

6. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 1 Statul Republica Moldova

„[...]”

(3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sânt garantate.”

Articolul 16 Egalitatea

„(1) Respectarea și ocrotirea persoanei constituie o îndatorire primordială a statului.

(2) Toți cetățenii Republicii Moldova sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială.”

Articolul 20 Accesul liber la justiție

„(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție.”

Articolul 23 Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

„(1) Fiecare om are dreptul să i se recunoască personalitatea juridică.

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.”

Articolul 44 Interzicerea muncii forțate

„(1) Munca forțată este interzisă.

(2) Nu constituie muncă forțată:

- a) serviciul cu caracter militar sau activitățile desfășurate în locul acestuia de cei care, potrivit legii, nu satisfac serviciul militar obligatoriu;
- b) munca unei persoane condamnate, prestată în condiții normale, în perioada de detenție sau de libertate condiționată;
- c) prestațiile impuse în situația creată de calamități ori de alt pericol, precum și cele care fac parte din obligațiile civile normale, stabilite de lege.”

Articolul 54

Restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

„(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sânt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrângerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

(4) Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.”

7. Prevederile relevante ale Codului penal, adoptat prin Legea nr. 985 din 18 aprilie 2002, sunt următoarele:

Articolul 67

Munca neremunerată în folosul comunității

„[...]”

(2¹) După pronunțarea hotărârii judecătorești, președintele ședinței de judecată **explicită esența pedepsei cu muncă neremunerată în folosul comunității, fapt care se consemnează în procesul-verbal al ședinței de judecată.**

(2²) Persoana condamnată la muncă neremunerată în folosul **comunității semnează în instanța de judecată un angajament prin care se obligă să se prezinte**, în termen de 5 zile de la momentul rămânerii definitive a hotărârii judecătorești, la organul de probațiune în a cărui rază teritorială își are domiciliul sau, după caz, la comandantul unității militare.

(3) **În caz de eschivare cu rea-voință a condamnatului de la munca neremunerată în folosul comunității, ea se înlocuiește cu închisoare**, calculând-se o zi de închisoare pentru 4 ore de muncă neremunerată în folosul comunității. În acest caz, termenul închisorii poate fi mai mic de 3 luni.

(4) Munca neremunerată în folosul comunității **nu poate fi aplicată militarilor prin contract** și persoanelor care nu au atins vârsta de 16 ani.

(5) Munca neremunerată în folosul comunității va fi prestată timp de cel mult 18 luni, timp care se calculează de la data rămânerii definitive a hotărârii judecătorești.

(6) Militarii în termen și militarii cu termen redus condamnați la muncă neremunerată în folosul comunității execută această pedeapsă în unitatea militară.”

Articolul 264¹

Conducerea mijlocului de transport în stare de ebrietate alcoolică cu grad avansat sau în stare de ebrietate produsă de alte substanțe

„(1) Conducerea mijlocului de transport de către o persoană care se află în stare de ebrietate alcoolică cu grad avansat sau în stare de ebrietate produsă de substanțe stupefiante și/sau de alte substanțe cu efecte similare

se pedepsește cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 200 la 240 de ore, cu anularea dreptului de a conduce mijloace de transport.

[...]”

ÎN DREPT

A. Argumentele autorului sesizării privind excepția de neconstituționalitate

8. Autorul sesizării susține că textele contestate din articolul 67 alineatele (2¹), (2²) și (3) din Codul penal nu prevăd acordul persoanei condamnate la muncă neremunerată în folosul comunității, fapt care constituie o ingerință în articolul 44 din Constituție.

9. În acest context, autorul sesizării menționează că articolul 44 alin. (1) din Constituție interzice munca forțată, iar alineatul (2) din același articol stabilește situațiile care nu pot fi calificate drept muncă forțată. Autorul sesizării consideră că sancțiunea muncii neremunerate în folosul comunității, prevăzută de articolul 264¹ alin. (1) din Cod penal, nu se încadrează în situațiile prevăzute de articolul 44 alin. (2) lit. b) din Constituție, dat fiind faptul că persoana sancționată cu muncă neremunerată în folosul comunității nu se află în perioada de detenție sau de libertate condiționată.

10. Totodată, autorul sesizării susține că articolul 67 alin. (4) din Codul penal, care prevede că munca neremunerată nu poate fi aplicată militarilor prin contract, instituie un tratament diferențiat și discriminatoriu pentru alte categorii de persoane, fapt care constituie o ingerință în principiul egalității garantat de articolul 16 din Constituție.

11. În opinia autorului, prevederile contestate sunt contrare articolelor 1 alin. (3), 16, 20, 23, 44 și 54 din Constituție.

B. Aprecierea Curții

12. Examinând admisibilitatea sesizării privind excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

13. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a unor prevederi din Codul penal, ține de competența Curții Constituționale.

14. Curtea notează că excepția de neconstituționalitate, ridicată de avocatul părții într-un proces din fața instanței de judecată, este formulată de subiectul căruia i s-a conferit acest drept, în baza articolului 135 alin. (1)

literale a) și g) din Constituție, așa cum a fost interpretat acesta prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016.

15. Obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie prevederile menționate la § 1 *supra*. Cu privire la existența unor Hotărâri anterioare ale Curții pe marginea normelor contestate, Curtea se va pronunța în cele ce urmează.

16. Curtea reține că excepția de neconstituționalitate a fost ridicată într-o cauză penală de judecare în fond a unor acuzații de comitere a infracțiunii prevăzute de articolul 264¹ alin. (1) din Codul penal. Dat fiind faptul că textele contestate din articolul 67 alineatele (2¹), (2²), (3) și articolul 264¹ alin. (1) din Codul penal reglementează sancțiunea muncii neremunerate în folosul comunității, Curtea admite că instanța de judecată va aplica prevederile contestate în cauza pe care o examinează.

17. Cu privire la alin. (4) al articolului 67 din Codul penal, care prevede că munca neremunerată în folosul comunității nu poate fi aplicată militarilor prin contract, Curtea observă că această excepție este aplicabilă doar persoanelor care dețin această calitate. Din circumstanțele cauzei rezultă că inculpatul, în interesele căruia a fost ridicată prezenta excepție de neconstituționalitate, nu este militar. Prin urmare, Curtea menționează că textul contestat din articolul 67 alin. (4) din Codul penal nu este aplicabil în cauza penală, iar persoana care are calitatea de inculpat nu ar putea profita de eventuala soluție a Curții.

18. Curtea reține că o altă condiție obligatorie pentru ca excepția de neconstituționalitate să poată fi examinată în fond este incidența unui drept din Constituție în cauza concretă pendinte în fața instanțelor de drept comun (DCC nr. 8 din 24 ianuarie 2020, § 27). Astfel, Curtea trebuie să verifice, prin prisma argumentelor autorului sesizării, dacă prevederile contestate reprezintă o ingerință într-un drept fundamental (DCC nr. 17 din 9 februarie 2021, § 16).

19. Autorul sesizării susține că dispozițiile contestate încalcă articolele 1 alin. (3) [*statul de drept*], 16 [*egalitatea*], 20 [*accesul liber la justiție*], 23 [*dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle*], 44 [*interzicerea muncii forțate*] și 54 [*restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți*] din Constituție.

20. Curtea precizează că articolul 1 alin. (3) din Constituție comportă un caracter general și reprezintă un imperativ care stă la baza adoptării tuturor legilor Republicii Moldova și nu poate constitui un reper separat (a se vedea DCC nr. 93 din 15 iunie 2021, § 20).

21. Cu privire la pretinsa încălcare a articolelor 16, 23 și 54 din Constituție, Curtea reiterează că acestea la fel nu au o aplicabilitate de sine stătătoare. Pentru a fi aplicabile, autorul sesizării trebuie să demonstreze existența unor ingerințe în drepturile fundamentale (a se vedea HCC nr. 31 din 23 septembrie 2021, §§ 28-29).

22. Cu privire la incidența articolului 20 din Constituție, Curtea observă că autorul excepției nu a adus argumente pertinente care să justifice că prevederile contestate lipsesc de efectivitate accesul liber la justiție.

23. Cu privire la incidența articolului 44 din Constituție, Curtea reține că în Decizia nr. 15 din 7 februarie 2017 a analizat, *inter alia*, argumentarea similară în contextul lipsei acordului inculpatului la aplicarea pedepsei muncii neremunerate în folosul comunității. Astfel, Curtea a menționat că lipsa acordului persoanei la aplicarea pedepsei sub formă de muncă neremunerată în folosul comunității nu poate fi interpretată, *per se*, ca presupunând calificarea ca muncă forțată a conduitei impuse prin actul judecătoresc de dispoziție. De altfel, având în vedere natura juridică și scopul măsurii în cauză, solicitarea acordului pentru aplicarea acestei măsuri ar avea ca efect lipsirea de eficiență a pedepsei aplicate pentru comiterea unei fapte prejudiciabile incriminate de legea penală. Totodată, faptul că munca prestată în cadrul acestei pedepse are un caracter gratuit constituie elementul de constrângere al pedepsei în cauză, prin intermediul căreia se tinde spre corectarea persoanei (DCC nr. 15 din 7 februarie 2017, §§ 31-32).

24. Prin urmare, în lipsa unor argumente noi și a altor circumstanțe de ordin general care să justifice o altă soluție privind admisibilitatea, Curtea reține că atât considerentele, cât și soluția deciziei menționate *supra* sunt aplicabile în această cauză.

25. Dat fiind faptul că nu s-a constatat existența unor ingerințe în drepturile fundamentale garantate de Constituție, invocate de autorul excepției, Curtea reține că nici articolele 16, 23 și 54 din Constituție nu sunt incidente.

24. Prin urmare, pe baza celor menționate *supra*, Curtea constată că sesizarea privind excepția de neconstituționalitate nu întrunește condițiile de admisibilitate și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, în baza articolelor 135 alin. (1) literele a) și g), 140 alin. (2) din Constituție, 26 alin. (1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 61 alin. (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

D E C I D E:

1. *Se declară inadmisibilă* sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a următoarelor prevederi:

- textul „explică esența pedepsei cu muncă neremunerată în folosul comunității, fapt care se consemnează în procesul-verbal al ședinței de judecată.” din articolul 67 alin. (2¹) din Codul penal,

- textul „comunității semnează în instanța de judecată un angajament prin care se obligă să se prezinte” din articolul 67 alin. (2²) din Codul penal,

- textul „în caz de eschivare cu rea-voință a condamnatului de la munca neremunerată în folosul comunității, ea se înlocuiește cu închisoare” din articolul 67 alin. (3) din Codul penal,

- textul „nu poate fi aplicată militarilor prin contract” din articolul 67 alin. (4) din Codul penal și

- articolul 264¹ alin. (1) din Codul penal, adoptat prin Legea nr. 985 din 18 aprilie 2002, ridicată de dna avocat Verginia Baltag, în interesele dlui Ion

Dandiș, parte în dosarul nr. 1-24/2021, pendinte la Judecătoria Cahul, sediul Cantemir.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte de ședință

Liuba ȘOVA

Chișinău, 21 decembrie 2021

DCC nr. 190

Dosarul nr. 217g/2021